

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών

ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ενότητα 2: Δημοκρατία της Βαϊμάρης

Αν. Καθηγήτρια: Ι. Βαμβακίδου
e-mail: ibambak@uowm.gr

Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ψηφιακά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σκοπός

- Σύνδεση της περιόδου με τα σύγχρονα δεδομένα στην Ελλάδα και την Ευρώπη.

Ενότητες

- Περιγραφή της περιόδου μέσα από ποικίλες ορίζουσες.
- Βιβλιογραφία και Τύπος για τη Δημοκρατία της Βαϊμάρης.

Η Δημοκρατία της Βαϊμάρης (1918-1933) (1/4)

- Ήταν το πρώτο δημοκρατικό πολίτευμα στην ιστορία της Γερμανίας
- Γεννήθηκε από την ήττα της αυτοκρατορικής Γερμανίας στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και πέθανε με την άνοδο του Χίτλερ στην εξουσία.
Η Δημοκρατία της Βαϊμάρης αποτέλεσε έργο των μετριοπαθών πολιτικών δυνάμεων της Γερμανίας (Σοσιαλοδημοκρατικό Κόμμα, Κόμμα του Κέντρου, Φιλελεύθεροι).
- Αντιμέτωπισε την κρυφή ή απροκάλυπτη εχθρότητα των άκρων (Ναζί, Συντηρητικοί Εθνικιστές, Κομμουνιστές).
- Κλήθηκε να διαχειριστεί μια πρωτοφανή οικονομική κρίση υπό έναν ασφυκτικό διεθνή έλεγχο.
- Προσέφερε γόνιμο έδαφος για την ανάπτυξη και την άνθηση της καλλιτεχνικής πρωτοπορίας.

Η Δημοκρατία της Βαϊμάρης (1918-1933) (2/4)

- Το ερώτημα παραμένει: Η πτώση της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης και η άνοδος του ναζισμού ήταν αναπόφευκτη;
- Ο H. A. Winkler καταγράφει με επιστημονική ακρίβεια την ιστορική πορεία της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης, και η νηφάλια αφήγησή του μάς επιτρέπει να παρατηρήσουμε τις προφανείς και επικίνδυνες αναλογίες με το σήμερα.

Βιβλία για τη Δημοκρατία της Βαϊμάρης

- Τρία βιβλία για τη γερμανική Δημοκρατία της Βαϊμάρης (1918-1933) που κυκλοφόρησαν πρόσφατα, πυροδότησαν σοβαρές συζητήσεις στο πολιτικό πεδίο και τον χώρο των ιδεών.
- Το κυρίαρχο μοτίβο πάνω στο οποίο κατασκευάστηκε η ιδεολογική ηγεμονία του φιλελευθερισμού μετά το 1989 συντίθεται τα τελευταία χρόνια στη βάση της εργαλειακής χρήσης του ορθού λόγου και της αποθέωσης της κοινής λογικής, επιχειρώντας να περάσει διαγωνίως το μήνυμα της «θεωρίας των δυο άκρων» (κομμουνισμός= φασισμός).

Βιβλία για τη Δημοκρατία της Βαϊμάρης και κριτικές Κώστας Καραβίδας

- Heinrich A. Winkler, *Βαϊμάρη. Η ανάπηρη δημοκρατία 1918-1933*. μτφρ. Άντζη Σαλταμπάση, Πόλις, Αθήνα 2011.
- *Φωνές από τη Βαϊμάρη*, μτφρ. Γεράσιμος Λυκιαρδόπουλος, Ύψιλον/βιβλία, Αθήνα 2011.
- Πήτερ Γκαίυ, *Η πνευματική ζωή στη Δημοκρατία της Βαϊμάρης (Γερμανία 1919-1933)*, μτφρ. Βασίλης Τομανάς, Νησίδες, Θεσσαλονίκη 2010.

Η Δημοκρατία της Βαϊμάρης (1918-1933) (3/4)

- Με τον όρο Δημοκρατία της Βαϊμάρης εννοούμε τη σύντομη περίοδο της πρώτης γερμανικής Δημοκρατίας που απλώνεται ανάμεσα στο τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου (1918) και την άνοδο του Χίτλερ στην εξουσία (1933).
- Στον πυκνό ιστορικό χρόνο της περιόδου στη Γερμανία συντελέστηκε η κατεδάφιση μιας αυτοκρατορίας (1918).
- Μια κομμουνιστική εξέγερση που πνίγηκε στο αίμα με τη συνεργασία σοσιαλδημοκρατών και παραστρατιωτικών οργανώσεων.
  - (1919, «Σπάρτακος», Λούξεμπουργκ-Λήμπκνεχτ).

Η Δημοκρατία της Βαϊμάρης (1918-1933) (4/4)

- Ένα δημοκρατικό Σύνταγμα (1919).
- Μια ταπεινωτική ειρήνη (Βερσαλλίες 1919).
- Δυο απόπειρες ακροδεξιών πραξικοπημάτων (Καπ 1920, Χίτλερ 1923).
- Μια πληθωριστική έκρηξη (1923 μια περίοδος ευημερίας (1924-29).
- Μια παγκόσμια οικονομική κρίση (1929).
- Η δραματική ύφεση, ανεργία και φτώχεια (1930-32).,
- και η άνοδος του Χίτλερ στην εξουσία με την ψήφο του γερμανικού λαού (1932-33).

Ερωτήματα

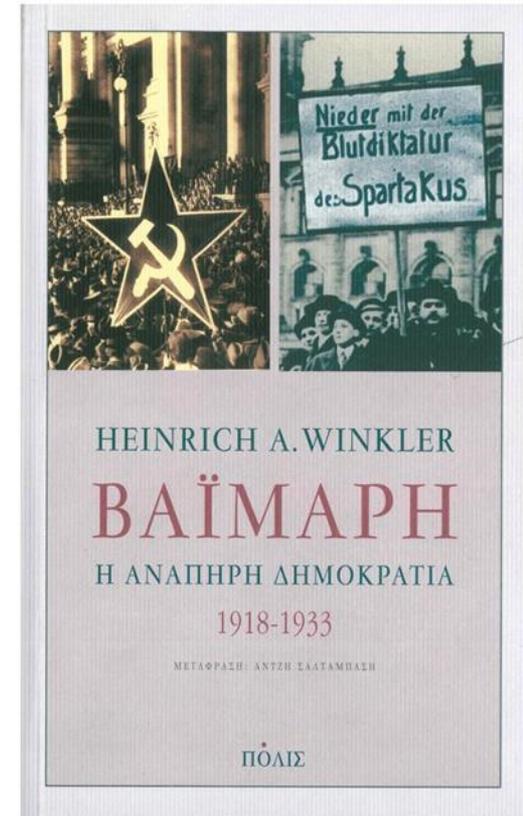

- Η μεταβίβαση της εξουσίας στον Χίτλερ δεν ήταν αναπόφευκτη;
- Για την αποτυχία της Βαϊμάρης - λάθη και αδυναμίες του σοσιαλδημοκρατικού κόμματος και υπονόμηση του κοινοβουλευτισμού και της δημοκρατίας από «τα δυο άκρα» του πολιτικού συστήματος, δηλαδή τους κομμουνιστές και τους εθνικοσοσιαλιστές;
- Η Βαϊμάρη κατέρρευσε γιατί το εκσυγχρονιστικό της πρόγραμμα υπήρξε ασύμμετρο;

Η ανάπηρη Δημοκρατία

- Το βιβλίο του γερμανού ιστορικού Βίνκλερ παρουσιάζει ευσύνοπτα και έντιμα, από σοσιαλδημοκρατική βέβαια σκοπιά, την πολιτική ιστορία του γερμανικού μεσοπολέμου.
- Στον πρόλογό του ο Βίνκλερ υποστηρίζει ότι η περίπτωση της Βαϊμάρης συνιστά μια διδακτική ιστορία περί δημοκρατίας.
- Έχει στο νου του τη φιλελεύθερη αστική δημοκρατία που οικοδόμησαν από κοινού σοσιαλδημοκράτες και φιλελεύθεροι και ατύχησε στη Βαϊμάρη.

Η πνευματική ζωή

Δημοκρατία της Βαϊμάρης (1/2)

- Το Βερολίνο της «χρυσής δεκαετίας του '20» συνιστούσε το πνευματικό κέντρο πολλών καλλιτεχνικών κινημάτων και ρευμάτων της μοντερνιτέ.
- Περιλαμβάνοντας στο πρόγραμμά της τον εξπρεσιονισμό στη ζωγραφική και τον κινηματογράφο, τον λειτουργικό μοντερνισμό του αρχιτεκτονικού Μπαουχάουζ.
- Τον Ρίλκε και τον Γκεόργκε.
- Τη Σχολή της Φραγκφούρτης.
- Το περιοδικό *Die Action*, τον Κλέε και τον Καντίνσκι.
- Τον Μπρεχτ και τον Μπένγιαμιν.

Η πνευματική ζωή

Δημοκρατία της Βαϊμάρης (2/2)

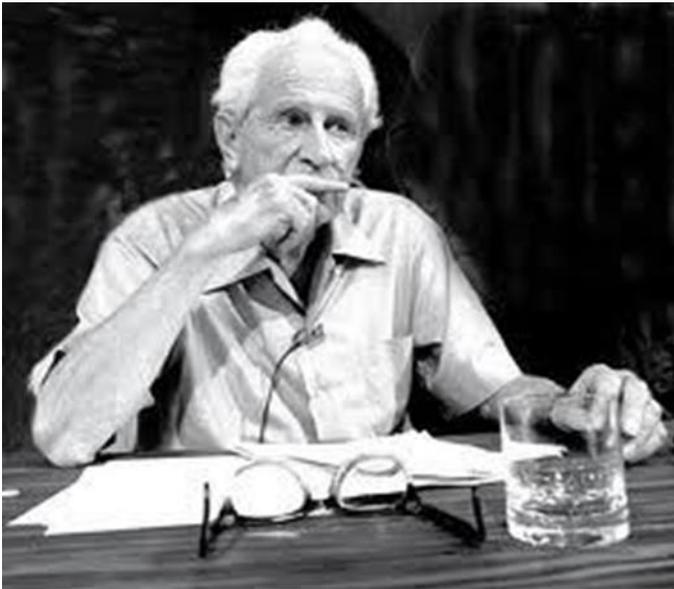

- Τον Βάιλ και την Ντίντριχ,
- Τον Αϊνστάιν και τον Χάιντεγκερ, η Βαϊμάρη συνιστά ένα από τα κεφάλαια στην ιστορία των ιδεών.

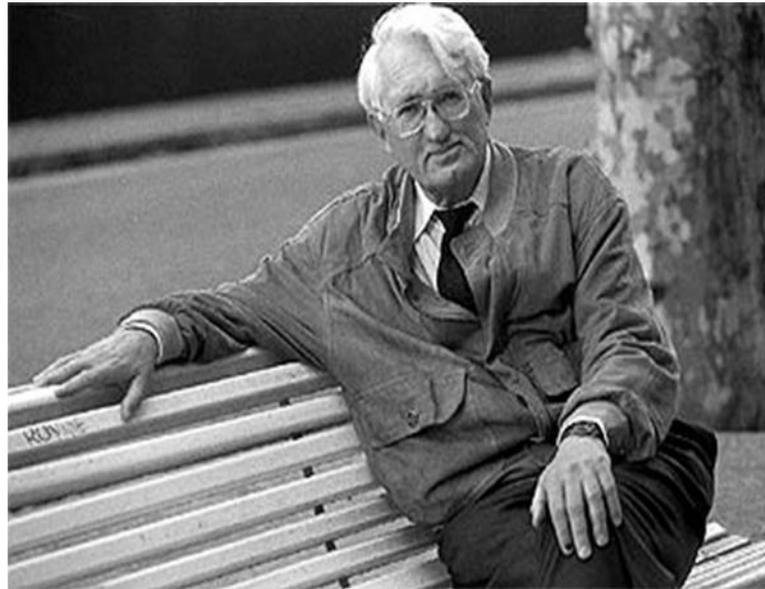

Σχολή της Φρανκφούρτης

Herbert Marcuse

Jürgen Habermas

ΠΗΤΕΡ ΓΚΑΙΥ

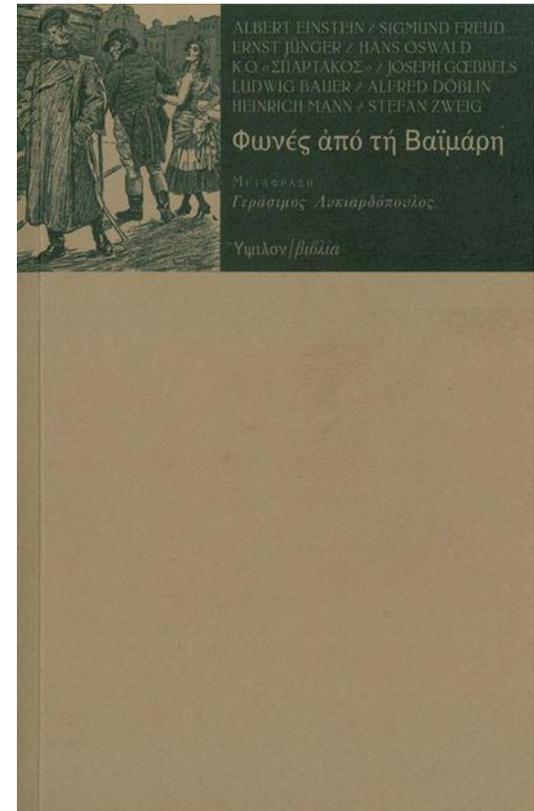
Εκδόσεις Νησίδες

- Επιδιώκει να αναδείξει την στενή συνάφεια πολιτικής και πνευματικής ιστορίας.
- Υπερασπίζεται το αίτημα του για την τέχνη και την καλλιτεχνική έκφραση ως έναν κριτικό στοχασμό.
- «Η καλλιτεχνική Βαϊμάρη δεν ήταν μια κουλτούρα κλεισμένη σε γυάλα».
- Περιγράφει όλη την περίοδο (1918-1933) από τα χρόνια του πειραματισμού έως την περίοδο της καταστροφής.
- «Στη δημοκρατία της Βαϊμάρης οι απέξω - δημοκράτες, εβραίοι, πρωτοποριακοί καλλιτέχνες κ.τ.λ.- έγιναν οι από μέσα».

Φωνές από τη Βαϊμάρη (1/3)

- Το βιβλίο που επιμελήθηκε ο Γεράσιμος Λυκιαρδόπουλος για τη Βαϊμάρη περιλαμβάνει κείμενα ενός τόμου που κυκλοφόρησε από το Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνια το 1994.
- Τίτλος *The Weimar Republic Sourcebook* με την επιμέλεια των Anton Kaes, Martin Jay και Edward Dimendberg.
- Πρόκειται για μια επιλογή κειμένων που γράφτηκαν την εποχή εκείνη από πρόσωπα που διαδραμάτισαν ρόλο και βίωσαν την περιπέτεια της Βαϊμάρης.
- Ανάμεσα στα κείμενα ξεχωρίζει η σκοπίμως αντιστικτική παράθεση του μανιφέστου της Ομάδας «Σπάρτακος»,

Φωνές από τη Βαϊμάρη (2/3)

- και της ομιλίας που απηύθυνε ο δρ. Γκαίμπελς προς τους αριστερούς της Γερμανίας, «χρησιμοποιώντας μια διφορούμενα “ριζοσπαστική” (και συγχρόνως δημαγωγική) γλώσσα την οποία βλέπουμε σήμερα να ξανανθίζει στη λαϊκιστική ρητορική της νεοελληνικής ακροδεξιάς».
- Όπως επισημαίνει εύστοχα στο εισαγωγικό του σημείωμα ο επιμελητής της ελληνικής έκδοσης.
- Το βιβλίο φανερώνει τον πολυφωνικό χαρακτήρα της Βαϊμάρης.
- Όμως ο Λυκιαρδόπουλος σχολιάζει καίρια το κατά τη γνώμη του πολυτιμότερο δίδαγμα της Βαϊμάρης: «Σε περιπτώσεις κρίσεων δεν υπάρχει “Κέντρο”, αλλά μόνον τα δυο “άκρα”»;

Φωνές από τη Βαϊμάρη (3/3)

- Ο Άγγελος Ελεφάντης αναφερόμενος στη χυδαία εξίσωση του ιστορικού αναθεωρητισμού, κομμουνισμός = ναζισμός, έγραψε με εφηβικό πάθος ότι «από την παράταξή μας [Αριστερά] ξεπήδησε ένας στοχαστής που έλεγε ότι ο σοσιαλισμός ή θα είναι δημοκρατικός ή δεν θα υπάρξει. Δεν ξέρω κανένα που να υποστηρίζει ότι ο καπιταλισμός ή θα είναι δημοκρατικός ή δεν θα υπάρξει. Στα καπιταλιστικά λογιστήρια η δημοκρατία δεν έχει ανοιγμένη μερίδα. Ο ιστορικός αναθεωρητισμός έχει».

Πώς η Γερμανία από τα επαναστατικά σοβιέτ του 1918 παρέδωσε την εξουσία στον Χίτλερ το 1933; (1/2)

- Ο Βίνκλερ αποδίδει σε ευρύτερα αίτια την κατάρρευση της πρώτης Γερμανικής Δημοκρατίας, συγκεκριμένα «στην ιστορική καθυστέρηση της πραγμάτωσης της ελευθερίας τον 19ο αιώνα - ή, για να το θέσουμε αλλιώς, στον ασύμμετρο πολιτικό εκσυγχρονισμό της Γερμανίας, δηλαδή τον πρώιμο εκδημοκρατισμό του εκλογικού δικαιώματος και τον καθυστερημένο εκδημοκρατισμό του συστήματος διακυβέρνησης».
- Παρά την αναγωγή στη θεμελιώδη τούτη αντίφαση του πολιτικού συστήματος και στην επιβαρυμένη οικονομική και διεθνο-πολιτική συγκυρία, ο Βίνκλερ μας αφήνει διαρκώς και μια έντονη επίγευση του ρόλου των προσώπων στην τροπή που πήραν εντέλει τα πράγματα.
- Η αφήγησή του, μολονότι αντικειμενικοποιεί και ερμηνεύει ορθολογικά, μοιάζει έντονα εμποτισμένη από την αίσθηση του τραγικού που συνεπάγεται η ανθρώπινη τυφλότητα.

Πώς η Γερμανία από τα επαναστατικά σοβιέτ του 1918 παρέδωσε την εξουσία στον Χίτλερ το 1933; (2/2)

- Αυτό καθίσταται ιδιαίτερα αισθητό στην εξιστόρηση των καταιγιστικών τελευταίων μηνών πριν από την ανάληψη της καγκελαρίας από τον Χίτλερ.
- Εκτυλίσσεται παραστατικά ο μοιραίος ρόλος πολιτικών (όπως ο Χίντενμπουργκ, ο Πάπεν, ο Τέλμαν), συνδικαλιστών της σοσιαλδημοκρατίας, βουτηγμένων στα σκάνδαλα μεγαλοκτηματιών των ανατολικών περιοχών, βιομηχάνων (όπως ο Τίσεν).
- Διστακτικά, επιφυλακτικά, ελπιδοφόρα, βαρύθυμα ή αμφίθυμα οι «ήρωες» της Βαϊμάρης πισωπατούν, τρεκλίζουν, εφορμούν, ταυτίζονται και συμπλέουν, σκιαμαχούν και υποχωρούν θερμαίνοντας ολοένα και περισσότερο στον κόρφο τους το φίδι που, εντέλει, θα πνίξει στον θανάσιμο εναγκαλισμό του έναν ολόκληρο πολιτισμό.
  - Μαρία Τόπαλη: Η Καθημερινή, 4-12-2011.

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Σημείωμα Αναφοράς

- Copyright Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Τμήμα Μηχανικών Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών, Βαμβακίδου Ιφιγένεια. **«Νεότερη και Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία»**. Έκδοση: 1.0. Κοζάνη 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <https://eclass.uowm.gr/courses/NURED292/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Όχι Παράγωγα Έργα Μη Εμπορική Χρήση 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Ως Μη Εμπορική ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

